

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Van kind tot burger: Volksoopvoeding via het onderwijs in Nederland (1780-1920)

1 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- De patriotten zagen (vrijwel) iedere inwoner van de Republiek als staatsburger 1
- dit leidde tot de visie van de patriotten dat het onderwijs niet beperkt mocht blijven tot een kleine groep / uitgebreid moest worden tot alle inwoners van de Republiek 1

2 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat Paulus van Bijlevelt:

- een patriot met de opvattingen van de verlichte burgers over onderwijs uit zijn tijd is, omdat hij er van uitgaat dat (behoorlijk) onderwijs het moreel verval kan tegengaan / kinderen tot deugdzaame burgers kan vormen 1
- waarschijnlijk het doel van de Schoolwet van 1806 zal ondersteunen, omdat ook hij pleit voor onderwijs dat zoveel mogelijk kinderen uit de lagere sociale groepen kan bereiken / volksonderwijs aan de armen 1
- de praktische uitwerking daarvan niet zal steunen, omdat er geen kosteloos volksonderwijs komt / de armen nog schoolgeld moeten betalen, waartegen hij zich juist fel verzet 1

Vraag	Antwoord	Scores
3	<p>maximumscore 6</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>1795:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De patriotten die aan de macht kwamen, kregen de kans hun onderwijsidealen in het hele land door te voeren (mogelijkheid) 1 • maar de regionale verschillen waren nog erg groot / het staatsgezag was nog in een beginnend stadium (moeilijkheid) 1 <p>1815:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koning Willem I zette de cultuurpolitiek van Lodewijk Napoleon voort / probeerde in zijn onderwijsbeleid de nationale eenheid te bevorderen (mogelijkheid) 1 • maar stuitte daarbij op weerstand uit het rooms-katholieke/Franstalige zuiden/de Zuidelijke Nederlanden met hun andere geschiedenis/economische structuur (moeilijkheid) 1 <p>1848:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het parlement nam een liberale grondwet aan, waarin de vrijheid van onderwijs gewaarborgd werd / dit leidde tot de Schoolwet van 1857 (mogelijkheid) 1 • maar de grondwet vormde ook een beginpunt van de Schoolstrijd (moeilijkheid) 1 	
4	<p>maximumscore 3</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat Wijnbeek de Schoolwet van 1806 als uitgangspunt neemt door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de aandacht voor/de controle op de kwaliteit van schoollokalen/schoolmeubelen/leermiddelen/schoolgebouwen 1 • het noemen van het aankweken van vaderlandsliefde / zedelijke vorming als doel van het onderwijs 1 • de handhaving van het standsonderwijs, wat blijkt uit het eigen lesprogramma (voor geschiedenis) voor de beschaafde stand 1 	
5	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • openbaar onderwijs is rond 1840 al het onderwijs dat gefinancierd wordt uit de openbare kas (van lokale overheden of kerken) 1 • het geschiedenisonderwijs is in deze tijd sterk vaderlandslievend en protestants-christelijk georiënteerd 1 • dit kon bezwaren oproepen bij andersdenkenden (rooms-katholieken, bewoners van de Zuidelijke provincies, orthodox-protestanten) die zich hierin niet herkennen 1 • waardoor de bevordering van liefde voor het vaderland/de nationale eenheid in gevaar kan komen 1 	

Vraag	Antwoord	Scores
6	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat in de liberale opvatting van Thorbecke controle door een onderwijsinspectie niet nodig was / een te grote invloed van de overheid betekende / de staat zich op onderwijsgebied neutraal diende op te stellen.</p>	
7	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat Elise van Calcar in haar betoog onderscheid maakt tussen een hoogste (beschaafde) stand, een (fatsoenlijke) burgerstand en het volk, met hun eigen onderwijs en beroepen, die ieder hun eigen aanleg hebben.</p>	
8	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elise van Calcar ondersteunt de liberale doelstelling van het volksonderwijs, want volgens haar moet het onderwijs opleiden tot vakbekwaamheid / de mogelijkheden van de leerlingen verruimen • Zij heeft kritiek op het volksonderwijs, omdat daarin de nadruk te veel ligt op kijken, luisteren, nazeggen en herhalen, terwijl zij vindt dat leerlingen hun kennis moeten kunnen toepassen 	<p>1</p> <p>1</p>
9	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De gegevens uit de bron kun je enerzijds wél als representatief voor een onderzoek naar de opvattingen van ondernemers beschouwen, omdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het hier gaat om een prijsvraag van een vereniging die de belangen van deze groep behartigt / de prijsvraag een poging is om ongehuwde/jonge vrouwen op de arbeidsmarkt te krijgen • het antwoord van Elise van Calcar met de eerste prijs beloond wordt, waaruit blijkt dat de vereniging haar ideeën waarschijnlijk onderschrijft <p>De gegevens uit de bron kun je anderzijds niet als representatief voor een onderzoek naar de opvattingen van ondernemers beschouwen, omdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het niet duidelijk is, of deze vereniging de mening van alle ondernemers weergeeft / hoeveel ondernemers zich bij deze vereniging hebben aangesloten • het niet duidelijk is, hoe breed de opvattingen van Elise van Calcar door de leden van de vereniging worden gedragen 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
10	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De industrialisatie leidde tot nieuwe beroepen/banen/meer carrièremogelijkheden / het verdwijnen van oude beroepen, waardoor sociale mobiliteit toenam • Sociale mobiliteit deed nieuwe klassen ontstaan die ieder een eigen schooltype nodig hadden / nieuwe schooltypen maakten sociale mobiliteit mogelijk • Door de industrialisatie kwam meer behoefte aan technisch/administratief personeel waarvoor nieuwe schooltypen nodig waren 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
11	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het nastreven van 'soevereiniteit in eigen kring' bevorderde Abraham Kuyper het ontstaan van een dubbele identiteit, omdat hij met dit begrip benadrukte dat de antirevolutionairen door het stichten van eigen scholen/een eigen universiteit een eigen identiteit moesten opbouwen, naast hun identiteit als Nederlands burger • De tekenaar drijft de spot met de 'soevereiniteit in eigen kring' van de Vrije Universiteit, want hij vergelijkt deze met een eekhoorn in een tredmolen, die de hele dag 'in eigen kring' ronddraait (zonder ooit een stap verder te komen) 	<p>2</p> <p>2</p>
12	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De opvattingen van H.J. Smidt sluiten aan bij die van de patriotten, want hij wil staatssteun voor het volksonderwijs om (net als de patriotten):</p> <ul style="list-style-type: none"> • verarming van de bevolking tegen te gaan / de ingezetenen in staat te stellen zichzelf te onderhouden • Nederland sterk te maken in de strijd om het bestaan met andere volken • de ingezetenen voor te bereiden op zelfregering (kiesrecht) / het burgerschap te bevorderen 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
13	<p>maximumscore 3</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kern van de Schoolwet van 1889 was dat financiering van het bijzonder onderwijs (onder bepaalde voorwaarden) mogelijk werd • de Schoolwet van 1889 alleen maar ingediend/aangenomen kon worden doordat de confessionelen (voor het eerst) een meerderheid in het parlement hadden • die meerderheid door de verandering van de grondwet in 1887 / de verruiming van het kiesrecht mogelijk was geworden, een verandering waarvoor de liberalen zich hadden ingezet / die door een liberale meerderheid was aangenomen 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat het schoolverzuim terugliep: <ul style="list-style-type: none"> • door de voortschrijdende industrialisatie, want daardoor werd scholing voor de arbeiders steeds belangrijker / nam de welvaart langzaam toe, waardoor ouders het belang van een goede opleiding meer inzagen / de noodzaak om de kinderen te laten werken kleiner werd (waardoor ze niet thuis hoefden te blijven) • door de mechanisering van de landbouw, want daardoor was er minder arbeid nodig in de landbouw, waardoor er minder behoefte was aan kinderarbeid (waardoor de kinderen vaker naar school konden)	1 1

De koloniale relatie tussen Nederland(ers) en Nederlands-Indië

15	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none"> • De 80-jarige oorlog werd gevoerd tegen Spanje (en Portugal) en die strijd werd ook in hun kolonies (waaronder Indonesië) gevoerd • Om deze strijd effectiever te kunnen voeren werden de voorcompagnieën samengevoegd tot de VOC	1 1
16	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is, dat de VOC meer dan een gewone handelsonderneming was doordat de onderneming wetten maakte/een gebied bestuurde (wat een voorrecht van een staat is).	
17	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none"> • De aanleg van de Grote Postweg was een modern initiatief, omdat het de infrastructuur/de communicatie op Java sterk verbeterde / Java openlegde voor Europese invloed/inmenging / verbetering van de infrastructuur een overheidstaak werd • De aanleg slaagde doordat een beroep werd gedaan op het (al eeuwen) bestaande systeem van herendiensten • Maar dit ging tegen een patriottisch principe van Daendels in, omdat hij een beroep moest doen op het door de patriotten verfoeide feodale systeem / stelsel van herendiensten	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Java-oorlog vormde een zo zware belasting voor de Nederlandse schatkist, dat Indonesië een verliespost dreigde te worden. Om dit te voorkomen werd het Cultuurstelsel ingevoerd (dat tot doel had een ‘batig slot’ mogelijk te maken / Indonesië weer winstgevend te maken) • Het Cultuurstelsel verschilde van het Contingentenstelsel doordat nu de Nederlandse overheid/staat het beleid uitstippelde, terwijl dat daarvoor door de VOC (een particuliere onderneming) gebeurde • Het Cultuurstelsel vertoonde wel overeenkomsten met het contingentensysteem van de VOC, omdat beide stelsels leveranties afdwongen van de Indonesische producenten / de rol van de NHM vergelijkbaar is met die van de VOC 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inlandse adel wordt in haar traditionele macht bevestigd, doordat nieuwe regenten zoveel mogelijk worden gekozen uit de zonen van de vorige regenten/vorsten • Alleen met de hulp/instemming van de inheemse adel was winstgevend exploitatie van de kolonie (blijkbaar) mogelijk (wat was gebleken uit de geldverslindende Java-oorlog) 	<p>1</p> <p>1</p>
20	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Albert Hahn beschouwt het moderne imperialisme als het met geweld afpersen van de Indonesische bevolking • wat hij in de prent laat zien door de (dikke) kapitalist die de neergeslagen Indonesiër berooft / de Nederlandse marechaussee/soldaat als de dood/een skelet met bloederig zwaard die de kapitalist helpt de Indonesiër te beroven • Dit illustreert de keerzijde van de Ethische Politiek, omdat als onderdeel van de zedelijke roeping de Indonesische bevolking tot welvaart te brengen er een effectieve gezagshandhaving/uitbreiding van het Nederlandse gezag in de Buitengewesten nodig was 	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>
21	<p>maximumscore 3</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een doel van de Ethische Politiek vergroting van de invloed van de Indonesische bevolking op het bestuur was • Uit de vergelijking van de foto's is op te maken dat er tussen 1920 en 1930 Indonesiërs in de Raad van Nederlands-Indië worden opgenomen, waaruit blijkt dat dit doel hier inderdaad bereikt wordt 	<p>1</p> <p>2</p>

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 4</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boedi Oetomo streefde naar samenwerking van de Indonesische elite met het Nederlands bestuur; deelname aan de Volksraad past binnen dit uitgangspunt • De Partai Nasional Indonesia (PNI) wilde onafhankelijkheid van de Nederlandse kolonisator / ging uit van het principe van non-coöperatie; deelname aan de Volksraad past niet binnen dit uitgangspunt 	<p>2</p> <p>2</p>
23	<p>maximumscore 4</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een juist voorbeeld uit de bron van een verandering in de koloniale verhoudingen, met een passende toelichting (bijvoorbeeld de grotere afstand tussen Nederlanders en Indonesiërs door de komst van meer Nederlandse vrouwen (na opening van het Suezkanaal) / de versterking van het gezag in de Buitengewesten: ‘nu haar man wekenlang op patrouille is’) • Een juist voorbeeld uit de bron van de continuïteit in de koloniale verhoudingen, met een passende toelichting (bijvoorbeeld het voortdurende Europese superioriteitsgevoel tegenover de Indonesische bevolking, wat blijkt uit de beschrijving van de Indonesische bevolking als ‘bruine grote kinderen’) 	<p>2</p> <p>2</p>
<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Als bij een voorbeeld geen juiste toelichting wordt gegeven, mogen geen scorepunten worden toegekend.</i></p>		
24	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 1870 werd het door de invoering van de Agrarische Wet mogelijk voor particuliere ondernemers een plantage te beginnen in Nederlands-Indië • Het moderne imperialisme werd veroorzaakt door de opkomst van industrie die grondstoffen en afzetmarkten nodig had, op Sumatra leveren de plantages grondstoffen (rubber) • Er werden koelies/contractarbeiders geworven in China/op Java • Door de koelieordonnantie/de poenale sanctie hadden de planters de macht hun contractarbeiders streng (fysiek) te straffen als zij wegliepen (zonder dat beroep hiertegen mogelijk was), wat in Nederland niet mogelijk was 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
25	maximumscore 4 Een juist antwoord bevat de volgende elementen: <ul style="list-style-type: none"> • een juist voorbeeld van het optreden van de Nederlandse overheid tegenover Soekarno voor 1942, bijvoorbeeld dat hij gevangengezet (1929)/verbannen wordt / dat de PNI wordt verboden • een juist voorbeeld van het optreden van Soekarno tijdens de Japanse bezetting of vlak daarna, bijvoorbeeld dat Soekarno Indonesische arbeiders (romusha's) ronselt voor de Japanners om steun voor onafhankelijkheid te krijgen / dat Soekarno (in augustus 1945) eenzijdig de onafhankelijkheid uitroept • een juiste uitleg van de consequente politiek van Soekarno, bijvoorbeeld dat Soekarno uitsluitend gericht was op het bereiken van (totale) onafhankelijkheid / een non-coöperatie politiek tegenover de Nederlanders volgde • een juist voorbeeld uit de bron van een negatieve kwalificatie van Soekarno, bijvoorbeeld dat Jaquet suggereert dat Soekarno omkoopbaar is / Soekarno ijdel is	1 1 1 1
26	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Jaquet lijkt ervan uit te gaan dat met het wegvoeren van Soekarno de Indonesische onafhankelijkheidsbeweging zou verdwijnen, hij ziet het blijkbaar niet als brede volksbeweging.	
27	maximumscore 2 De juiste volgorde is 3, 6, 5, 1, 7, 4, 2. <i>Opmerking</i> <i>Als door het weglaten van één in een foutieve positie geplaatst nummer, een verder juiste reeks van zes gebeurtenissen kan worden geconstrueerd, mag één scorepunt worden toegekend.</i>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Twee van de volgende combinaties van kenmerk van het modern-imperialisme en het Nederlandse Nieuw-Guinea-beleid:

- Een kenmerk van het moderne imperialisme is de gedachte van de 'White man's burden' / dat de imperialistische mogendheid als taak had beschaving te brengen.
- Het Nederlandse Nieuw-Guinea-beleid had als doel de Papoea's beschaving bij te brengen.

- Een kenmerk van het moderne imperialisme is het gevoel van superioriteit dat bestaat in het moederland.
- Door het Nieuw-Guinea-beleid gaf Nederland er blijk van dat de Papoea's onder Nederlands bestuur beter af zouden zijn (dan onder Indonesisch bestuur).

- Een kenmerk van het moderne imperialisme is dat het bezit van overzeese gebieden in belangrijke mate bijdraagt tot macht/aanzien van het moederland.
- Dit soort prestigeoverwegingen was voor Nederland medebepalend in het willen vasthouden aan Nieuw-Guinea.

per juiste combinatie

2